

Oktober 2004
Secr./redacteur Reinier Dozy
Tel. 070-324 2569

AAN DE LEDEN VAN DE VVNK

(NB 10 november sluit de aanmelding excursie L'Art Nouveau La Maison Bing.)

Van de voorzitter

Na onze Brusselse reis van eind oktober hebben wij een paar gebeurtenissen voor de boeg die nauw samenhangen met de kern van de interesse en activiteiten van de vereniging.

In november vindt de excursie plaats naar de tentoonstelling over Siegfried Bing in het Van Gogh museum. In feite dankt onze vereniging haar naam aan deze Bing; die opende immers in 1895 in Parijs zijn galerie L'Art Nouveau, en creëerde daarmee de naam voor een vernieuwende stroming, die in Nederland Nieuwe Kunst zou worden genoemd. Degenen van ons die zijn ingegaan op de uitnodiging van het museum voor het symposium in januari kunnen daar hun inzicht in die ontwikkeling nog verder verdiepen.

De daarop volgende excursie kan gezien worden als een soort complement. Wij hopen dan naar het Groninger museum te gaan voor de tentoonstelling rondom Diaghilev; en die kan immers gezien worden als de wegbereider voor de ontwikkelingen in die andere periode die onze aandacht heeft, het interbellum.

We zijn erg gelukkig dat Els Jimkes, kunsthistorica, zich bereid heeft verklaard onze voorshands bescheiden rubriek met boekaankondigingen te gaan beheren. Gaandeweg zal kunnen blijken in welke mate het zin heeft om die rubriek wat ambitieuzer te maken. Dat geldt trouwens voor ons hele door de pauw gechaperonneerde bulletin, zij het altijd binnen de grenzen van onze bescheiden financiële middelen.

Wiecher Zwanenburg, voorzitter

Aankondiging VVNK-bezoek aan “In dienst van Diaghilev” in het Groninger museum.

Het ligt in het voornemen (waarschijnlijk in de tweede helft van februari 2005) een bezoek te brengen aan de tentoonstelling: “In dienst van Diaghilev”, met tevoren een inleiding en een gezamenlijke lunch. Geïnteresseerden moeten goed bedenken hoe zij eventueel hun aandacht willen verdelen tussen twee dingen: het festival dat in Groningen gedurende een aantal dagen rondom Diaghilev wordt gehouden, en onze excursie, die daar los van staat en een eigen karakter heeft.

Nadere gegevens vindt u in ons volgende bulletin.

Excursie L'Art Nouveau La Maison Bing in het Van Gogh Museum

Op zaterdag 27 november 2004 vindt een VVNK-excursie plaats naar de spectaculaire tentoonstelling

L'Art Nouveau La Maison Bing

in het Van Gogh Museum te Amsterdam. Deze omvangrijke tentoonstelling vertelt het verhaal over het ontstaan van de Franse Art Nouveau, gezien vanuit het perspectief van de kunsthandelaar en verzamelaar Siegfried Bing (1838-1905). De naam van diens in 1895 geopende Parijse kunsthandel, *L'Art Nouveau*, zou tevens de benaming worden voor de kunststroming rond 1900 die ook wel bekend staat als Jugendstil.

Meer dan 400 objecten en kunstwerken die door Bing werden verhandeld of geëxposeerd, zullen worden gepresenteerd. Het is voor het eerst dat zo'n uitgebreide expositie wordt gewijd aan dit onderwerp. Een van de hoogtepunten van de tentoonstelling is een reconstructie van het paviljoen Art Nouveau Bing dat op de Parijse Wereldtentoonstelling van 1900 was te zien. Edwin Becker, conservator tentoonstellingen van het Van Gogh Museum en één van de samenstellers van de expositie, zal speciaal voor de VVNK een inleiding verzorgen in het auditorium en tijdens het bezoek aan de tentoonstelling aanwezig zijn voor het beantwoorden van eventuele vragen.

PROGRAMMA

11.00-11:30	Ontvangst met koffie en thee en gelegenheid tot betalen.
11:30-12:30	Inleiding in het auditorium door Edwin Becker.
12:30-14:00	Lunch op eigen gelegenheid (desgewenst in het museumrestaurant).
14:00 -15.30	Bezoek aan de tentoonstelling.

KOSTEN

Voor VVNK-leden € 8 voor niet VVNK-leden € 9.50, exclusief toegang tot het museum en de lunch. Restitutie voor niet bijgewoonde programma-onderdelen is helaas niet mogelijk.

PRAKTISCHE INFORMATIE

Toegangskarten voor het museum worden tevoren toegezonden zodat u direct naast de kassa's naar binnen kunt waar u verneemt waar u heen moet voor de ontvangst.

Toegangsprijzen	Volwassenen € 9,- Museumjaarkaart NS/Rabobank € 4,50 Museumjaarkaart gratis
Bereikbaarheid	Het Van Gogh Museum is bereikbaar met tramlijn 2 en 5 (halte Paulus Potterstraat), tramlijn 3 en 12 (halte Van Baerlestraat), en de bussen 170, 171 en 172 (halte Museumplein of Hobbemastraat).
Parkeren	Er is een parkeergarage onder het Museumplein

AANMELDING

door toezending van de strook achterin het bulletin aan:

Gaarne vóór 10 november 2004

Mevrouw drs. F.I. Steffelaar-Moulijn

Frankenstraat 29

2582 SE Den Haag

(eventueel telefonisch bereikbaar op 070-355.5036)

Boekaankondigingen

DRIE CATALOGIE OVER ART NOUVEAU EN ART DECO

Art Nouveau 1890-1914

Paul Greenhalgh (red.) Londen: Victoria & Albert Publications 2000.

ISBN 1 85177 277 4. 450 blz. € 73,60 (gebonden).

Dit zeer rijk geïllustreerde boek heeft gediend als catalogus bij de omvangrijke Art Nouveau tentoonstelling in 2000 in het Victoria & Albert Museum in Londen, die later nog in de National Gallery of Art in Washington te zien is geweest.

Het zeer informatieve, ruim 450 pagina's tellende werk bestaat uit drie omvangrijke delen. In het eerste daarvan komen de wortels van de Art Nouveau aan de orde, met name een eigenzinnige verwerking van vroegere en exotische stijlen, de natuur en symbolisme/spiritualisme. In het tweede deel worden de verschillende genres van kunstnijverheid besproken, van boekillustraties/posters en meubels tot en met juwelen en sculptuur. In het derde deel, tenslotte, komen een aantal belangrijke Art Nouveau steden aan de orde en de belangrijkste architecten en kunstnijveraars die er hebben gewerkt. Aan dit laatste deel kunnen wij nog vele ideeën voor buitenlandse excursies ontleen.

WZ

Art Deco 1910-1939

Charlotte Benton, Tim Benton and Ghislaine Wood (red.) Londen: Victoria & Albert Publications 2003. ISBN 1 85177 387 8. 464 blz. € 68 (gebonden).

Drie jaar waren nodig om in 2003 de grote Art Déco tentoonstelling in het Victoria & Albert Museum te organiseren waarbij dit boek als catalogus heeft gediend. De tentoonstelling was als het ware een vervolg op de grote Art Nouveau tentoonstelling van 2000.

Het boek is van vergelijkbare opzet en omvang als het boek dat die vorige tentoonstelling begeleidde, zij het dat de Art Déco nog wat weerbarstiger lijkt te zijn dan Art Nouveau als het op categoriseren aankomt. Een ruim deel over de Exposition des Arts Décoratifs et Industriels Modernes in Parijs in 1925 – waaraan de stijl zijn naam ontleent - wordt voorafgegaan door een deel over de belangrijkste wortels ervan: de klassieke oudheid, oudere en nieuwere niet-Europese culturen, bepaalde nationale tradities, maar ook ontwikkelingen in de moderne kunst. Een deel is gewijd aan de verspreiding van de Art Déco in Europa en aan verschillende genres, en een ander aan niet-Europese ontwikkelingen, met onder meer verbluffende voorbeelden uit India, China en Japan.

WZ

Het Art Nouveau Art Deco Boek

Nieuwe Kunst, Amsterdamse School, Haagse School en Het Nieuwe Wonen.

Titus M. Eliëns, foto's Erik en Petra Hesmerg. Zwolle: Waanders 2003.

ISBN 90.400.8827.6. 389 blz. Prijs € 14,95 (gebonden).

Dit boek heeft gediend als catalogus bij de gelijknamige tentoonstelling in het Gemeentemuseum in Den Haag in 2003. In tegenstelling tot de beide vorige catalogi gaat het hier om werk van uitsluitend Nederlandse kunstenaars en ontwerpers.

Het compacte boekje geeft aan de hand van 100 kunstenaars en honderden afbeeldingen een beeld van de enorme diversiteit van de toegepaste kunst van 1880 tot 1940. De ondertitel wijst daar al op. Jugendstil serviezen met sierlijke motieven worden afgewisseld met strakke ontwerpen voor glasserviezen en meubels. Zowel bekende als onbekende namen van kunstenaars en ontwerpers zijn in de catalogus opgenomen.

De heldere en informatieve teksten zijn van de conservator van het Gemeentemuseum in Den Haag. De prachtige foto's, bijvoorbeeld van de glasserviezen, verdienen veel lof. Er zijn handige registers op naam en soort kunstnijverheid.

EJ

TWEE BOEKEN OVER NEDERLANDS AARDEWERK

Egbert Estié en de Porcelainfabriek De Kroon

Loes de Jong, Dick Bode, Antoine Verschuuren. Zwolle: Waanders 2004.

ISBN 90.400.8931.0. 96 blz. Prijs € 14,95 (paperback).

Het boekje is verschenen ter gelegenheid van de gelijknamige tentoonstelling in museum Het Catharina Gasthuis in Gouda van 19 juni tot 30 augustus 2004.

Deze publicatie slaat twee vliegen in één klap. Zij geeft een relatief kleine biografie van Egbert Estié en de geschiedenis van porseleinfabriek De Kroon in Noordwijk (1906-1910). Er worden vier onderwerpen in behandeld: de persoon Estié, de geschiedenis van de fabriek, haar producten en de betekenis daarvan. Ook wordt er een korte biografie van de ontwerper Henri L.A. Breetvelt (1864-1923) gegeven en zijn er gegevens over de directieleden en andere medewerkers.

Estié was een sleutelfiguur bij de oprichting van drie kunstaardewerkfabrieken, die een rol hebben gespeeld in de periode van de Nieuwe Kunst: de befaamde Firma Wed. N.S.A. Brantjes en Co in Purmerend (1895) en Plateelbakkerij Zuid-Holland te Gouda (1898), alsmede de wat minder bekende Porcelainfabriek De Kroon in Noordwijk (1906). Tot dusver hadden we van hem slechts een vaag beeld uit de gepubliceerde geschiedenissen van de eerste twee fabrieken, waarin hij naar voren kwam als een wat rusteloze figuur en avontuurlijk ondernemer. Zijn achterkleindochter Loes de Jong maakt het beeld completer.

Dick Bode beschrijft het wel en wee van de onderneming en haar medewerkers, Antoine Verschuuren tekent voor de betekenis van de fabriek en de figuur Breetvelt, evenals voor de bijzonderheden over de producten, waarbij drie decortypen gedetailleerde aandacht krijgen.

De beide laatste auteurs kennen we ook van andere boekjes over de Nederlandse aardewerkindustrie. Terzijde, zij zijn gewaardeerde leden van onze vereniging. Hoewel de Kroon slechts kort bestond, mag worden gesteld dat haar op een geheel eigen wijze gedecoreerde aardewerk van het type "Gouds plateel", een bijzondere en waardevolle plaats in de kunstnijverheid van de Nieuwe Kunst inneemt.

Het boekje telt 108 illustraties, de meeste in kleur. Hoewel relatief bescheiden, is het zeker een waardevolle aanvulling van de literatuur over de kunstaardewerkindustrie rond 1900.

JB

Kunstaardewerkfabriek St. Lukas 1909-1933

Michel Karis. Vianen: Optima, 2003, Nobelreeks, dl 7
ISBN 90.76940.12.6. 205 blz. Prijs € 41,00 (gebonden).

Deze beschrijving van de geschiedenis van de in 1909 opgerichte aardewerkfabriek St.Lukas, is het gelukkige gevolg van een grondige doctoraalscriptie kunstgeschiedenis aan de universiteit te Leiden.

Deze aardewerkfabriek was een vertegenwoordiger van de decoratieve richting van de Nieuwe Kunst - de Nederlandse variant van de Art Nouveau -, hoewel deze traditie toen al over zijn hoogtepunt heen was. Haar eigen bijzondere plaats verdient deze fabriek door het gebruik van lusterglazuur, een kostbaar en lastig procédé van Arabische oorsprong. Kostbaar omdat dure metaaldeeltjes - als bijvoorbeeld stofgoud - op het onderglazuur worden gebrand, lastig omdat tijdens het bakken bij een heel specifieke, maar lastig te bepalen temperatuur de zuurstof in de oven snel tot een minimum moet worden teruggebracht. Wanneer dit procédé slaagde, had het glazuur een olieachtige iriserende glans. De technische leiding van de fabriek was in handen van G.J.D Offermans, die met het lusterglazuur al langer ervaring had opgedaan, voor hij in 1909 door een groep kapitaalcrachtige investeerders de kans kreeg dit procédé te perfectioneren.

Het effect van het lusterglazuur werd in St. Lukas vergroot door als ondergrond i.p.v. wit-crème onderglazuur, blauw, geel, rood en paars te kiezen. Vaak werden deze glazuren gecombineerd met naturalistische schilderijen van talentvolle plateelschilders.

Toen na een lange aanlooptijd de onderneming – mede door inzendingen op nationale en internationale tentoonstellingen – voorzichtige winsten begon te boeken, ontstond ernstige tegenslag door het uitbreken van de eerste wereldoorlog en door het overlijden van Offermans. De neergang van de fabriek was niet te stoppen. Men poogde een herstart in 1927 in Maarssen, maar moest - mede door de economische crisis – in 1934 de fabriek sluiten.

Het boek besluit met catalogi van alle modellen, decoraties, merken en signaturen van de aardewerkfabriek en is dus ook uiterst nuttig voor verzamelaars.

EJ

Tentoonstellingsnieuws november 2004

Onderstaand een overzicht van lopende en verwachte tentoonstellingen die onze leden kunnen interesseren. De lijst is zo zorgvuldig mogelijk samengesteld, maar vanwege mogelijk toch ingeslopen fouten is het verstandig voor volledige zekerheid met het betrokken museum contact op te nemen.

AMSTERDAM ▪ VAN GOGH MUSEUM (020-5705200)

L'Art Nouveau. La maison Bing 26-11-04 / 27-02-05

Van Gogh koopt bij Bing 26-11-04 / 27-02-05

GRONINGEN ▪ GRONINGER MUSEUM (050-3666555)

Keerpunt. Keuze uit het aankoopbeleid van Jos de Gruyter (1955-1963)

04-09-04 / 13-03-05

In dienst van Diaghilev 12-12-04 / 27-03-05

DEN BOSCH ▪ NOORDBRABANTS MUSEUM (073-6877800)

Fata morgana: de verbeelding van het Oosten. Nederlandse oriëntalisten

1830-1930 25-09-04 / 09-01-05

Jan Sluijters. Schilderijen uit de museumcollectie t/m 06-02-05

DEN HAAG ▪ GEMEENTEMUSEUM (070-3381111)

Mondriaan en de Stijl 09-04-04 / 27-02-05

Constant Permeke 04-09-04 / 05-12-04

Duits expressionisme in Nederlandse collecties. Prenten en tekeningen 09-10-04 / 30-01-05

Wonen in Haagse stijl. Art Déco in Nederland 14-12-04 / 06-03-05

HOORN ▪ WESTFRIES MUSEUM (0229-280028)

Gezichten van Noord-Holland. Schilderijen 1880-1930 13-11-04 / 09-01-05

LAREN ▪ SINGER MUSEUM (035-5393939)

Van Mauve tot Mondriaan, van Koch tot Koons. De Caldic collectie 17-09-04 / 05-12-04

Leo Gestel in zwart wit Werken op papier 11-11-04 / 06-03-05

Schilders van Berlijn. 1888-1918 Berliner Secession 14-12-04 / 24-04-05

OTTERLO ▪ KRÖLLER-MÜLLER MUSEUM (0318-591241)

De favorieten van Hélène. Hoogtepunten uit de eigen collectie 01-09-04 / 01-09-05

ROTTERDAM ▪ CHABOTMUSEUM (010-4363713)

Emil Nolde (1867-1956). Die ungemalten Bilder 15-10-04 / 10-01-05

ROTTERDAM ▪ KUNSTHAL (010-4400300)

Johan Hendrik van Mastenbroek (1875-1945) t/m 12-12-04

Schilders van Parijs. Van Monet tot Picasso: de verzameling Oscar Ghez 02-10-04 / 09-01-05

UTRECHT ▪ CENTRAAL MUSEUM (030-2362362)

Rietvelds universum vanaf 02-10-04

BUITENLAND

BERN ▪ KUNSTMUSEUM (+41-31-3280944)

Félix Vallotton 29-10-04 / 07-02-05

BREMEN ▪ PAULA MODERSOHN-BECKER MUSEUM (+49-42-13365066)

Lyrik des Raums. Gaudí 12-07-04 / 12-12-04

EMDEN ▪ KUNSTHALLE (+49-21-975050)

Edvard Munch: Bilder aus Norwegen 02-10-04 / 16-01-05

ESSEN ▪ FOLKWANG MUSEUM (+49-201-8845314)

Aufbruch in die Moderne t/m 16-01-05

FERRARA ▪ PALAZZO DEI DIAMANTI (+39-532-209988)

Cubism 1908-1921 03-10-04 / 01-01-05

FLORENCE ▪ ACCADEMIA DELLE ARTI E DEL DISEGNO (+39-55-219642)

Morandi's choice of Morandi 15-10-04 / 09-01-05

HAMBURG ▪ HAMBURGER KUNSTHALLE (+49-40-428131200 / +49-40-428131204)

Ernst Barlach. Das Hamburger Ehrenmahl 24-10-04 / 09-01-05

Ich, Louis Corinth. Selbstbildnisse 19-11-04 / 06-02-05

KEULEN ▪ MUSEUM LUDWIG (+49-221-22126165)

Edward Hopper: a retrospective 09-10-04 / 09-01-05

LONDEN ▪ BRITISH MUSEUM (+44-20-73238000)

Matisse to Freud; a critic's choice from the Alexander Walker bequest 15-06-04 / 09-01-05

LONDEN ▪ VICTORIA & ALBERT MUSEUM (+44-20-79422000/2502)

Christopher Dresser (1834-1904) industrial designer, tijdgenoot van William Morris 09-09-04 / 05-12-04

MADRID ▪ THYSSEN-BORNEMISZA MUSEUM (+34-9-14203944)

Gauguin and the origins of symbolism 15-09-04 / 09-01-05

NEW YORK ▪ METROPOLITAN MUSEUM OF ART (+1-212-5357710)

The Pierre and Maria-Gaetana Matisse collection 18-05-04 / 26-06-05

Art Deco Paris 08-06-04 t/m 27-02-05

Klee: his years at the Bauhaus (1921-1931) 19-11-04 / 27-02-05

PARIJS ▪ MUSÉE D'ORSAY (+33-1-40494814)

Alfred Stieglitz (1864-1946) et son cercle 1915-1930 19-10-04 / 16-01-05

Alfred Stieglitz (1864-1946); autour du don de la fondation Georgia

O'Keeffe 19-10-04 / 16-01-05

ROME ▪ PALAZZO RUSPOLI (+39-6-68136598)

Picasso 15-10-04 / 15-02-05

SANTA FÉ ▪ GEORGIA O'KEEFFE MUSEUM (+1-505-9461000)

Georgia O'Keeffe: the American landscape tradition 01-10-04 / 02-02-05

VENETIË ▪ PALAZZO GRASSI (+39-424-600451)

Salvador Dalí t/m 09-01-05

ZÜRICH ▪ KUNSTHAUS (+41-1-2516765)

Henri Cartier-Bresson and Alberto Giacometti 17-09-04 / 28-11-04

OPGAVE VOOR DEELNEMING AAN DE EXCURSIE OP 27 NOVEMBER 2004 NAAR

L'ART NOUVEAU LA MAISON BING

Gaarne vóór 10 november 2004 toezending aan:

Mevr. drs. F.I. Steffelaar-Moulijn Frankenstraat 29 2582 SE Den Haag

Naam -----

Adres -----

Tel. nr: -----

Aantal VVNK-leden ----- à € 8

Aantal introducé(e)s ----- à € 9.50

Aantal toegangskaarten ----- à € 9 (geen reductiekaart)

Aantal toegangskaarten ----- à € 4.50 (museumjaarkaart NS/
Rabobank)

Aantal toegangskaarten ----- Gratis (museum jaarkaart)